

Aan de voorzitter en de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

CC: de minister-president en de ministers en staatssecretarissen van SZW, Financiën, EZK en VWS

Per email

Datum

15 september 2020

Ons Kenmerk

20-098/HB/HV/mdj

Betreft / Onderwerp

Miljoenennota 2021

Doorkiesnummer

06 - 33313025

Email contactpersoon

Henk.vandervelden@fnv.nl

Bijlage(n)

-

Geachte Kamerleden,

De begroting 2021 staat in het teken van het bestrijden van de coronacrisis en het bevorderen van het economisch herstel. Het kabinet heeft een derde steunpakket en een investeringsagenda gepresenteerd. De FNV waardeert de maatregelen, maar is ook van mening dat het beter kan.

Het afgelopen half jaar heeft het kabinet in goed overleg met sociale partners steunpakketten ontwikkeld en uitgevoerd. De maatregelen waren erop gericht werk en inkomen te behouden en dat is deels ook gelukt. Wel lukte het behouden van werk en inkomen voor mensen met een vast contract aanzienlijk beter dan voor uitzendkrachten, oproepcontacten en zelfstandigen. De crisis onderstreept het probleem van de doorgeschoten flexibilisering op de arbeidsmarkt en laat de gaten in het stelsel van sociale zekerheid zien. Mensen met een onzeker contract verliezen snel hun werk, hebben beperkte of geen WW-rechten en stromen snel de bijstand in of hebben zelfs daar geen recht op. Dat treft vooral jongeren en mensen met een zwakke positie op de arbeidsmarkt. Lopende het derde steunpakket zal de nadruk verschuiven naar herstructurering en herstel. Mensen die al zijn ontslagen of met ontslag worden bedreigd moeten perspectief krijgen op het vinden van nieuw werk en hebben ondertussen een inkomen nodig. Het derde pakket legt daarom terecht meer nadruk op scholing en ondersteuning van mensen bij hun zoektocht naar ander werk. Het pakket biedt echter nog altijd onvoldoende verbetering van de inkomensondersteuning en miskent het belang van deze bestedingsruimte voor mensen en voor het overleefend houden van de economie.

Het kabinet wil Nederland uit de crisis investeren. Het is verstandig dat er niet wordt gekozen om te bezuinigen. De FNV heeft wel twijfels bij de effectiviteit van de investeringsagenda en mist in de plannen een visie op de toekomst van Nederland.

De crisis heeft niet alleen de negatieve gevolgen van de flexibilisering op de arbeidsmarkt benadrukt, maar ook het belang van publieke diensten en de gevolgen van decennialange verwaarlozing onderstreept. De FNV wil dat de voorgenomen investeringen daadwerkelijk bijdragen aan herstel uit de crisis. De FNV wil bovenal dat de investeringen een bijdrage leveren aan een arbeidsmarkt met meer zekerheid, versteviging van de publieke sectoren, een eerlijker lastenverdeling en een groenere toekomst.

De FNV verzoekt de Tweede Kamer het beleid zodanig bij te sturen dat het mensen meer perspectief op behoud van werk en inkomen zal bieden. De FNV vraagt de Kamer bovendien nadrukkelijk erop toe te zien dat voorgenomen investeringsmaatregelen daadwerkelijk bijdragen aan herstel en aan een betere toekomst.

Wie betaalt de crisis?

Het Centraal Planbureau (CPB) voorspelt dat de economie in 2021 deels zal herstellen van de krimp in 2020 en verwacht een positieve koopkrachtontwikkeling voor de meeste groepen. Het CPB benadrukt tevens dat de voorspellingen onder de huidige omstandigheden uiterst onzeker zijn. Het is wel zeker dat achter de cijfers nog meer dan gebruikelijk grote verschillen schuilgaan. Nergens in de koopkrachtplaatjes is de inkomensdaling terug te vinden van mensen die hun werk kwijtraken. Dat kan getemperd worden door enkele gaten in de sociale zekerheid te dichten. De minimale duur van de WW blijkt met drie maanden veel te kort. Het is noodzakelijk om de minimale duur van de WW tot zes maanden te verlengen. Zelfstandigen moesten het doen met de Tozo. Inmiddels is daar een partnertoets en, ingaande 1 oktober, een vermogenstoets in aangebracht. Flexwerkers die zijn ontslagen hebben al langer te maken met deze beperkingen. De FNV pleit voor een individueel inkomen voor crisisslachtoffers die geen WW-rechten (meer) hebben. Er gaat wel geld naar armoedebestrijding en dat is goed, maar het verbetert de positie van bijstandsgerechtigden niet echt. Armoede moet structureel worden teruggedrongen en dat begint met het handhaven van de dubbele heffingskorting en afschaffing van de kostendelersnorm.

De geleidelijke beperking van de zelfstandigenaftrek tot 2028 is aangescherpt. De FNV gaat ervan uit dat deze maatregel de komende jaren onderdeel wordt van een integraal arbeidsmarktbeleid waarin schijnzelfstandigheid wordt aangepakt en zelfstandigen worden ondersteund. Alles grijpt in elkaar. Zo is het noodzakelijk dat het budget voor de culturele sectoren wordt opgehoogd, opdat daar meer mensen in vaste dienst kunnen komen en zelfstandigen hogere tarieven krijgen.

Het is goed dat het kabinet geen verandering in de eerder voorgenomen plannen meer aanbrengt door te gaan bezuinigen. Wel pleit de FNV voor een tijdelijke Corona-vermogensbelasting voor de allerrijksten in de samenleving. Vermogens boven 2 miljoen euro moet tijdelijk met 1 procent extra worden belast en vermogens boven 10 miljoen euro met 2 procent om de maatschappelijke kosten van crisis en herstel te helpen dragen. Verder zal het veel mensen helpen als al volgend jaar een begin wordt gemaakt met de verhoging van het wettelijk minimumloon naar uiteindelijk €14.

Huurontwikkeling

De FNV wil dat minister Ollongren alsnog ingrijpt in de huurontwikkeling. Het is goed dat de minister 200 miljoen beschikbaar stelt voor de corporaties, maar het afschaffen van de verhuurdersheffing is veel beter. Dan kunnen corporaties meer investeren in woningbouw en –aanpassing en hebben ze de ruimte om de huurverhogingen te beperken.

Investeren

Het kabinet wil het weer op gang komen van economische bedrijvigheid op verschillende manieren stimuleren en daarmee richting geven aan de toekomst. De FNV is er niet van overtuigd dat dit met alle maatregelen voldoende lukt.

Het is goed dat de voorgenomen verlaging van de vennootschapsbelasting niet doorgaat. Verlaging van de vennootschapsbelasting komt immers vooral gezonde bedrijven ten goede die ondanks of juist dankzij de crisis winst maken. Het levert geen bijdrage aan herstel van bedrijvigheid. Bovendien was de maatregel een volgende stap geweest in de internationale race naar beneden, waarbij bedrijven steeds minder en huishoudens steeds meer belasting betalen. Die trend willen we juist keren. Maar wat geldt voor de algehele verlaging van de vennootschapsbelasting, geldt ook voor de verlaging van het lage tarief naar 15 procent en het ophogen van de grens waarop dit tarief van toepassing is tot €400.000. Ook dat zal vooral ten goede komen aan bedrijven met waarmee het al goed gaat. Het geld kan veel beter worden ingezet voor ondersteuning van bedrijven en mensen die dat nodig hebben.

Bij het stimuleren van private investeringen worden dezelfde risico's gelopen. We weten dat ongerichtte subsidiëring van investeringen niet tot extra investeringen leidt. Vooral bedrijven waar het relatief goed gaat en die toch wel zouden investeren, gaan van deze maatregel profiteren. Het is aanzienlijk effectiever om de stimulering van private investeringen te richten op bedrijven die het nodig hebben en op de noodzakelijke transitie die nu nodig zijn.

Onzeker werk terugdringen

Het kabinet wil overheidsinvesteringen naar voren halen en heeft 20 miljard euro uitgetrokken voor investeringen op middellange termijn. De FNV ondersteunt die maatregelen, maar ziet een uitgelezen kans om de investeringen te koppelen aan arbeidsmarktbeleid en verduurzaming langs de lijnen van het klimaatakkoord. Het kabinet heeft meermalen laten weten een arbeidsmarktbeleid voor te staan waarbij de keuze voor het type arbeidscontract niet wordt bepaald door de kosten, maar door de aard van het werk. Het gevaar is nu wederom dat een belangrijk deel van de investeringen terecht komt in sectoren die berucht zijn geworden door de inzet van flexibele arbeid enkel en alleen om kosten te besparen of werkgeversrisico's te ontlopen, zoals de bouw. De FNV dringt er dan ook sterk op aan om bij deze investeringsprogramma's voorwaarden op te nemen die ertoe leiden dat het vaste contract de norm is en onzekere contracten worden beperkt, dat de cao wordt nageleefd en de banenafpraak gerespecteerd.

Investeren in publieke diensten

De FNV constateert dat het kabinet achterblijft bij het investeren in publieke diensten. Op 10 juni jongstleden deden de samenwerkende centrales voor overheidspersoneel een appèl op de politiek voor herwaardering van de publieke sector. Er moet een inhaalslag komen naar "voldoende menskracht, werkzekerheid en vermindering van de werkdruk, met een eerlijke en marktconforme beloning". En er moet "meer ruimte komen voor de professional op de werkvloer en de menselijk maat in de uitvoering." Wat geldt voor de overheidssectoren geldt evenzeer voor semipublieke sectoren als onderwijs en zorg. Het kabinet moet een begin maken met structurele verruiming van de middelen. Ook al omdat er juist in publieke diensten als onderwijs, zorg en veiligheid sprake is van structurele personeelstekorten. Investeren in personeel gaat lonen.

Het kabinet erkent de inzet van het zorgpersoneel in coronatijd en ziet mogelijkheden het tekort aan zorgpersoneel aan te pakken. De bonussen (die over 2020 is nog steeds niet uitgekeerd) en het geld dat is uitgetrokken aanpak van de werkdruk en verbetering van de beloning zullen echter niet genoeg zijn. De zorgbonden hebben uitgerekend dat een extra investering van 2,25 miljard euro nodig is om de sector als werkgever aantrekkelijker te maken. De FNV roept het kabinet op hier werk van te maken.

Mensen perspectief bieden

Het komend jaar moet voorkomen worden dat mensen werkloos raken en mensen die dat wel treft moeten zo snel en zo veel mogelijk naar nieuw werk geholpen worden. Sectoren, bedrijven, sociale partners, UWV en gemeenten zijn hier samen verantwoordelijk voor. Sectoren, bedrijven en sociale partners zijn primair verantwoordelijk voor van-werk-naar-werk-begeleiding, zonder dat daar een uitkering aan te pas komt. Op basis van sectoranalyses wordt vastgesteld waar arbeidsplaatsen gaan verdwijnen, waar juist vraag is naar arbeidskrachten en welke instrumenten nodig zijn om bedrijven overeind te houden en mensen van werk naar werk te helpen of in voorkomende gevallen vervroegd te laten uittreden. Die instrumenten zullen deels worden bekostigd uit bedrijfsmiddelen en de sectorfondsen. Maar in deze bijzondere tijden zal de vraag groot zijn en veel getroffen bedrijven zijn juist actief in sectoren als cultuur en horeca waar geen sterke fondsen bestaan.

Eerder beperken RVU-boete

Sociale partners hebben aangedrongen op verminderde afbouw van het NOW3-pakket gedurende de eerste tranche tot het einde dit jaar. Dat geeft tijd om de juiste inschatting van de verder benodigde instrumenten te maken. Het kabinet heeft middelen vrijgemaakt voor aanvullende financiering van scholing en andere instrumenten om mensen naar ander werk te helpen. We begrijpen dat de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een budget moet vaststellen, maar gaan ervan uit dat extra middelen beschikbaar zullen worden gesteld als de vraag groter is dan verwacht. Vervroegde uittreding van ouderen zal niet de regel worden, maar kan in voorkomende gevallen wel de meest aangewezen weg zijn om zowel ouderen als jongeren te helpen. De FNV pleit er daarom voor om de beperking van de boete op de Regeling voor Vervroegde Uittreding (RVU-boete) per 1 januari 2021 naar voren te halen en per 1 oktober 2020 te laten ingaan.

Jongeren zullen in hoge mate baat hebben bij meer vaste banen, investeren in onderwijs en plaatsmaakregelingen. FNV Young & United heeft daarnaast bij het kabinet aangedrongen op meer geld voor behoud van stageplaatsen, leer-werkplekken en het kunnen afronden van de studie in coronatijden. Dat geld is er ook gekomen.

Zodra mensen toch werkloos worden en een uitkering krijgen, ligt de primaire verantwoordelijkheid bij het UWV en bij gemeenten. De crisis laat echter goed zien dat ons systeem van re-integratie tekortkomingen kent. De rechten op scholing en andere ondersteuning van werkzoekenden verschillen per type uitkering en per gemeente; er ligt te veel nadruk op *snelle* re-integratie in plaats van *duurzame* re-integratie en de afstemming tussen de activiteiten van bedrijven, sectoren, regio's, sociale partners UWV en gemeenten schiet tekort. De FNV ziet de structuur die nu wordt opgezet dan ook nadrukkelijk als een opstap naar structurele verbetering van de ondersteuning van werkzoekenden en bedrijven.

Tot slot

Het afgelopen half jaar hebben de vakbeweging, werkgevers en de politiek goed samengewerkt bij het helpen van mensen en bedrijven. De begroting voor het komend jaar laat zien dat de partijpolitieke invalshoek weer belangrijker wordt en dat was ook te verwachten. Zorgelijk is dat het kabinet en sommige politieke partijen teruggrijpen naar het idee dat als het beter gaat met bedrijven dat het dan ook automatisch beter gaat met de mensen in het land. Deze crisis heeft weer eens laten zien dat dit een misverstand is. We vragen de Tweede Kamer dan ook om de kabinetsvoorstellen zo aan te passen dat het bedrijven én mensen meer perspectief geeft, voor nu en voor de toekomst.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'H. Busker', with a stylized flourish at the end.

Han Busker,
Voorzitter FNV